1.2. İffet ve Hayâ

4. *Nisâ suresi, 58. ayet.*
5. *İbn-i Mâce, Sadakât, 17.*
6. *bk. Ebû Dâvûd, Edeb, 130.*



TARTIŞALIM

Ebû Said el-Hudrî'nin (r.a) ifade ettiğine göre Resulullah (s.a.v), örtünme çağına girmiş bir genç kızdan daha hayâlı idi. Hoşlanmadığı bir şey gördüğünde de bu durum, mübarek yüzlerinden hemen anlaşılırdı."

Buhârî, Menâkıb, 23.

Yukarıdaki hadis-i şerifte altı çizili ifadeden ne anlamalıyız? Tartışınız.

"Evlenmeye güçleri yetmeyenler de, Allah kendilerini lütfuyla zengin edinceye kadar iffetlerini korusunlar..."
Nur suresi, 33. ayet.

KONUŞALIM

İffet ve hayânın sembolü olan Hz. Yusuf'un kıssasını Kur'an-ı Kerim'den bulunuz ve sınıfta konuşunuz.

İffet, sözlükte "haramdan uzak durmak, helal ve güzel olmayan söz ve davranışlardan sakınmak, edeb, hayâ, izzet ve haysiyet" anlamına gelir. Ahlaki bir terim olarak ise kişiyi bedenî ve maddi hazlara aşırı düşkünlükten koruyan erdem demektir.[7] İffet; insanın eliyle, diliyle harama yönelmekten sakınmasıdır. İffet, fitneden sakındıran, günah işlemekten alıkoyan erdemli bir davranıştır.

Kur'an-ı Kerim'de: **"(Sadakalar) kendilerini Allah yoluna adayan, yeryüzünde dolaşmaya güç yetiremeyen fakirler içindir. İffetlerinden dolayı (dilenmedikleri için), bilmeyen onları zengin sanır. Sen onları yüzlerinden tanırsın. İnsanlardan arsızca (bir şey) istemezler. Siz hayır olarak ne verirseniz, şüphesiz Allah onu bilir."[8]** ayeti ile iffetli davrananlar övülmektedir.

Hz. Peygamber (s.a.v) bile *"Yâ Rabbi! Senden hidayet, takva, iffet ve gönül zenginliği istiyorum"*[9] diye dua etmiştir. *"Allah, yoksul olmasına rağmen iffetini korumaya çalışan mü'min kulunu sever"*[10] buyurmuş ve mü'minleri iffetli olmaya davet etmiştir. Ayrıca yardıma en lâyık kimselerin, iffetini korumaya çalışan yoksullar olduğunu bildirmiştir.[11]

Gerçek anlamda mü'min sayılabilmek için insanın hayâ, edep, iffet gibi ahlaki erdemlerle donanması ve dinin günah saydığı, akl-ı selimin de ayıp ve kötü kabul ettiği tutum ve davranışlardan uzak durması gerekir. Nitekim Hz. Peygamber (s.a.v)'in, *"Her kim ağzına ve cinsel arzularına hâkim olacağı konusunda bana söz verirse ben de onun cennete girmesine kefil olurum"*[12] hadisi iffetli olmanın önem derecesini ortaya koymaktadır.

Hayâ kınanma endişesiyle kurallara aykırı davranmaktan kaçınma[13], utanma ve bu duygu ile insanda hâsıl olan mahcubiyet hissidir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v), *"Hayâ, imandandır."*[14] buyurarak iman ile hayâ arasındaki ilişkiye vurgu yapmıştır. Bir başka ifade ile hayâ noksanlığının, iman noksanlığından kaynaklandığını belirtmiştir. Hayâ, insanı

7. Mustafa Çağrıcı, "iffet" md. TDVİA, C 21, s. 506.
8. Bakara suresi, 273. ayet.
9. Müslim, Zikir, 72; İbn Mâce, Dua, 2; Tirmizi, Daavat, 71.
10. İbn Mâce, Zühd, 5.
11. Müslim, Zekât, 2.
12. Buhârî, Hudûd, 19; Rikâk, 23; Tirmizî, Zühd, 61.
13. Mustafa Çağrıcı, "Hayâ" md. TDVİA, C 16, s. 554.
14. Buhârî, İman, 6.

kötülüklerden ve her istediğini yapmaktan alıkoyan insani bir duygu olup, takvanın ayrılmaz bir parçasıdır. Dolayısıyla bir kul, hayâ sahibi olmadıkça takva sahibi olamaz.

Güzel ahlakı tamamlamak üzere gönderilmiş olan Peygamber Efendimiz (s.a.v), hiç şüphesiz insanlar arasında hayâ duygusuna en fazla sahip olan idi. "*Hayâ ancak hayır kazandırır.*"[15] , "*Hayânın hepsi hayırdır.*"[16] buyurarak ümmetinin, davranışlarını hayâ ile süslemesini istemiştir.

Peygamberimiz (s.a.v); *"Allah, kendisinden hayâ edilmeye insanlardan daha lâyıktır."*[17] buyurarak devamlı edeb ve hayâ üzere bulunmayı tavsiye etmiştir. Müslüman, ihsan duygusu ile dolu olmalıdır. Allah Teâlâ'nın her an kendisini görmekte olduğunu bilerek büyük bir edeb ve hayâ üzere yaşamalıdır. Bu, hayânın en yüksek noktasıdır.

YORUMLAYALIM

Peygamber Efendimiz (s.a.v) bir gün; "Allah'tan hakkıyla hayâ edin" buyurmuştur. Bunun üzerine ashap; "Ey Allah'ın Resulü! Elhamdülillah Allah'tan hayâ ediyoruz" diye cevap verir. Peygamberimiz (s.a.v) de onlara şu açıklamayı yapar: "Söylemek istediğim, sizin anladığınız hayâ değildir. Allah'tan hakkıyla hayâ etmek; başı ve üzerindeki azaları, bedeni ve ondaki azaları muhafaza etmeniz, ölümü ve toprakta çürümeyi hatırlamanızdır. Ahireti dileyen, dünyanın ziynetini terk edip ahireti bu hayata tercih etmelidir. İşte kim bu söylenenleri yerine getirirse, Allah'tan hakkıyla hayâ etmiş olur."

Tirmizi, Kıyâme, 24.

Peygamber Efendimizin (s.a.v) hadis-i şerifte bahsettiği hayâdan kasıt nedir? Arkadaşlarınızla yorumlayınız.

15. *Buhârî, Edeb, 77.*
16. *Müslim, İman, 61.*
17. *Ebû Davûd, Hammâm, 2.*
18. *İsrâ suresi, 34. ayet.*
19. *Ahmed ibn Hanbel, C III, 134.*

